

Додаток 14
до Положення про організацію освітнього
процесу в Таврійському національному
університеті імені В.І. Вернадського

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ННІ Академія мистецтв імені С.С. Прокоф'єва
Кафедра мистецтв

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту
_____ **М.І. Антоненко**
_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ Навчальна дисципліна «Спеціальний інструмент (Кларнет)”

освітній рівень магістр

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня програма Музичне мистецтво

тип дисципліни Обов'язкова

Київ – 2020 рік

Навчальна програма «**Спеціальний інструмент (Кларнет)**» для студентів освітнього ступеня «Магістр» в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», по класу «Кларнет»

Укладач: старший викладач Горох В.М.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри ННІ Академія мистецтв імені С.С. Прокоф'єва для студентів освітнього ступеня «Магістр» в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Протокол від 16.10.2020 року

№ 1/2

Завідувач кафедри музичного мистецтва _____ Марченко В.В.

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис, ініціали, прізвище)

Обсяг курсу – 300годин
 Індивідуальних – 164 години
 Самостійних – 136 годин
 Диференційований залік – 1,2 семестр
 Екзамен – 3 семестри
 Державний екзамен – 3 семестр

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
<i>Кількість кредитів ECTS: 10</i>	02 «Культура і мистецтво»	<i>Нормативна</i>
	025 «Музичне мистецтво»	
<i>Загальна кількість годин: 300</i>	<i>Спеціальність: «Кларнет»</i>	<i>Рік підготовки: 1</i>
		<i>Семестр: 1-2</i>
		<i>Індивідуальні години: 164</i>
<i>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 1 рік підготовки – 2 год. самостійної роботи студента – 136 год.</i>	Освітній ступінь «Магістр»	<i>Самостійна робота: 136</i>
		<i>Вид контролю: Змістовий модуль: 20 Модуль – 4 (академічний концерт – 1,2 семестри; диференційований залік – 1,2 семестр; іспит – 3 семестри; державний екзамен – 3 семестр)</i>
Форма підсумкового контролю:	Залік, екзамен	
Мова викладання:	Українська	

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри (назва кафедри), які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою akademart@ukr.net

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
<p>Навчальна дисципліна «Спеціальний інструмент (Кларнет)» є важливим комплексом професійно-методологічного обсягу обов’язкових підготовчих фахових заходів на першому освітньому рівні (магістр). Предмет “Спеціальний клас” (клас кларнета) в Академії мистецтв Таврійського Національного Університету по спеціальності “Музичне виконавство” є складовою частиною фахової та професійної підготовки студентів. Система професійної освіти кларнетиста містить знання здобуті студентом на початковому та середньому етапах навчання з таких дисциплін:</p> <p>Спеціальність кларнет (домінуюча дисципліна);</p> <p>Та базові професійні дисципліни:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія музики; 2. Аналіз музичних творів; 3. Сольфеджіо; 4. Гармонія; 5. Історія музики; 6. Історія та теорія виконавства на кларнеті; 7. Методика викладання гри на кларнеті; 8. Ансамбль; 9. Оркестровий клас; <p>Загальне фортепіано та споріднені інструменти.</p>	<p>У відповідності до вимог освітньо-професійної програми, студенти повинні знати та розуміти специфіку та практичну складову своєї професійної діяльності, демонструвати досить високий рівень власної виконавської майстерності, розвивати художньо-естетичний смак, та розуміти ідейну складову музичної творчості, завдяки чому, вміти самостійно створювати індивідуальні художні концепції та вичерпні інтерпретації в процесі створення художньо-мистецьких проєктів, досконало орієнтуватися також в методичному і музично-термінологічному матеріалі. А також оволодіти базовими знаннями у сфері чинного законодавства, котре регулює авторські права, та інші практичні аспекти в процесі музично-виконавської, та творчої діяльності.</p> <p>Вивчення дисципліни Спеціальний музичний інструмент «Кларнет» у музичному вузиформує у студента необхідні фахові компетенції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Володіння методикою виконавського аналізу музичних творів; 2. Знання базової методичної літератури та історичних праць відомих музичних дослідників та теоретиків у сфері виконавства на кларнеті на різних етапах його розвитку, а також перспективи подальшого розвитку і розширення меж використання. а; 3. Оволодіння навичками виявляти,

	<p>формулювати та вирішувати професійні завдання та проблеми;</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Знання фахового, класичного та сучасного репертуару; 5. Розвиток технічних навичок, формування індивідуального технічного підходу і власного стилю; 6. Демонстрування артистизму, виконавської культури та технічної майстерності володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності; 7. Вміти практично відтворювати оригінальні технічні прийоми гри на кларнеті; 8. Володіти концертним, оркестровим та технічним репертуаром; 9. Вміти самостійно аналізувати та вивчати твори різних епох, стилів і жанрів; <p>Здійснювати аналіз і самоаналіз власної виконавської діяльності.</p>
--	--

Мета вивчення дисципліни: Даний курс передбачає розвиток та вдосконалення професійних виконавських навичок і виконавської майстерності гри на інструменті в об'ємі необхідному для подальшої практичної діяльності майбутніх компетентних, конкурентоспроможних фахівців в якості концертних виконавців (солістів), артистів оркестрів, ансамблів, керівників професійних творчих колективів, викладачів вищих мистецьких закладів освіти.

Надати вищу мистецьку освіту з можливістю викладання дисциплін відповідної кваліфікації у вищих навчальних закладах. За час навчання в Академії мистецтв Таврійського Національного Університету студент повинен підвищити та вдосконалити професійні теоретичні знання, музично-виконавські навички, бути спроможним самостійно аналізувати та інтерпретувати відповідні музичні твори та виконавські матеріали, отримати практичні навички індивідуального концертного виконавства, а також у складі творчого колективу (оркестр,

ансамбль, комбо і т. п.), бути фахово підготованим до викладацької роботи у вищих навчальних закладах мистецького спрямування, шляхом набуття методико-педагогічних знань, основ психологічної взаємодії зі студентами та учасниками педагогічного процесу. Крім того, випускники Академії повинні чітко орієнтуватися в репертуарному навантаженні, а також отримати практичні навички педагогічної роботи.

В рамках навчального процесу студенти повинні отримати всю необхідну інформацію і об'єм знань, аби чітко орієнтуватися в питаннях музичного виконавства на інструменті включаючи аспекти виникнення, історичного розвитку, практичної організації процесу виконавства на сучасному етапі, а також перспективи подальшого розвитку даного напрямку мистецтва у світі.

Важливим елементом навчального процесу є набуття вміння чітко виявляти і розкривати ідейно-художній задум виконуваного твору, органічно поєднуючи художні та технічні засоби виразності.

Під час роботи над вдосконаленням технічних навичок гри на інструменті варто чітко стежити за відповідністю і зрозумілістю поставлених завдань. Для максимального ефекту, всі рекомендації мусять бути суто відповідними рівню підготовленості студента, а також з урахуванням його фізичних можливостей, та емоційної сприйнятливості. Процес вдосконалення технічних навичок повинен складатися з комплексу необхідних елементів, таких як: робота з темброведення (вдосконалення тембрального забарвлення та інтонації звучання), досягнення різноманітних акустичних ефектів на інструменті, виконання технічного матеріалу (гами, вправи, етюди академічного жанру, та характерні етюди, в залежності від виконуваного репертуару, його складності, та технічної насиченості). Також важливим аспектом є аналіз музичних творів у виконанні різних солістів та професійних музичних колективів, з метою адаптації поданого матеріалу до власного автентичного виконання. Крім того важливим є набуття особистого досвіду під час взаємодії з іншими виконавцями під час колективної гри на інструменті у складі ансамблю (тріо, квартет, квінтет, тощо), оркестру.

Найважливіший момент, - практичний, власне, концертне сольне виконання, класичних творів, сценічні виступи, виступи на сцені у складі творчих

колективів. З уваги на напрям підготовки викладачів – педагогічна практика.

Значним плюсом буде ознайомлення із засобами виразності та характерними прийомами виконавства на інструменті в естрадній та джазовій музиці.

З метою оптимізації навчального процесу, на початку кожного семестру, для кожного студента варто затвердити індивідуальний план, котрий погоджується фаховою комісією кафедри. Після завершення відповідного навчального відрізка, викладач надає звіт про об'єми виконання запланованого з короткою характеристикою роботи студента. Індивідуальний план необхідно формувати у відповідності до індивідуальних особливостей і рівня професійної підготовки студента. З метою виявлення особливостей і виконавського рівня окремих студентів можливе створення проміжного навчального плану, розрахованого на один тиждень.

Контроль успішності студентів з фаху здійснюється викладачем під час індивідуальних занять з фаху, шляхом проведення відкритих уроків із залученням викладачів кафедри та представників адміністрації навчального закладу, а також під час проведення технічних заліків, екзаменів, прослуховувань, концертних виступів, під час участі в конкурсах та фестивалях.

Студент обов'язково має підготувати щонайменше 3-4 виступи протягом навчального року. Всі програми мають виконуватися студентами напам'ять (крім ансамблевих та оркестрових, етюдів).

Контроль розвитку технічних навичок має проводитись систематично протягом усього навчального процесу у відповідності до вимог зафіксованих навчальним планом, шляхом проведення комплексних технічних заліків (виконання гам, вправ різноманітного рівня складності, етюдів, фрагментів оркестрових партій, тощо). Кількість і терміни проведення відповідних технічних заліків необхідно визначити і зафіксувати навчальним планом.

Після закінчення кожного чергового семестру викладач формує сукупний оціночний бал успішності кожного студента, на основі оцінок поточного обсягу знань не залежно від того чи виноситься даний предмет на екзаменаційне

оцінювання. Підсумкова оцінка за семестр у випадку дисциплін, що виносяться на екзаменаційне оцінювання вираховується з урахуванням екзаменаційної.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

Модуль розглядається як сукупність річного репертуарного обсягу і базується на вивченні протягом року наступного репертуару:

- Класичні твори (Гендель, Гайдн, Хіндеміт, Мюль,);
- Класичні твори сучасних композиторів (Ривчун, Глазунов, Пяцолла,)
- Концерт (I або II-III частини);
- Віртуозний твір;
- Етюди (Лакруа, Ривчун, Шапошнікова та ін.);
- Кантиленна п'єса;
- Твори українських композиторів.

Вивчення річного обсягу програми передбачає як проходження творів у класі, так і вільний їх розподіл по залікових формах модуля з урахуванням обов'язкового включення у виступі: (поліфонія, велика форма (концерт чи розгорнута варіаційна форма), мініатюри кантиленного та віртуозного характеру.

Серед творчих форм, виступ у яких може бути розглянутий як заліковий є сольний концерт та участь у конкурсі (термін звучання програми не менше 10 хвилин).

Завданням останнього року навчання є підвищення та подальший розвиток і вдосконалення індивідуального рівня здібностей та професійної підготовки студента, розвиток сильних та вдосконалення слабких сторін його особистості. Важливе значення має усвідомлення та осмислення студентом на новому творчому рівні попередніх знань та вмінь відповідно завданням вузівського навчання. Об'єктивна оцінка та розпізнання можливостей студента випускника, педагогічні та репертуарні пошуки для вірного шляху його розвитку і є головною метою викладача.

Програма цього курсу передбачає також проходження творів крупної форми, кількох творів малої форми різних стилів, що є основою формування якісно нового рівня мислення студента.

Важливим аспектом виховання майбутнього виконавця є щоденна увага до розвитку технічних виконавських навичок гри на кларнеті, якості звуковидобування, темброведення тому до програми включені етюди різного технічного спрямування та рівня складності.

Особливу увагу необхідно приділити вихованню навичок гри штрихів, як основи досягнення інтонаційної і звукової виразності; програмою передбачено вивчення і обов'язкове публічне виконання твору кантиленного складу.

Розподіл репертуарного навантаження студента по семестрах, планування строків публічного виконання творів програми, а також участь студента у творчих заходах класу, та академії повинні враховуватися особисті якості студента, рівень його можливостей та програмні вимоги курсу.

Назва модулів і тем	Кількість годин		
	Денна форма		
	Всього	у тому числі	
інд.		с.р.	
Робота над технічними складовими виконавства на кларнеті.			
Тема 1. Ознайомче заняття. Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента.	3	1	2
Тема 2. Активна робота над техніко-методологічними аспектами виконавства на кларнеті.	4	2	2
Тема 3. Робота над аплікатурою та способами звуковидобування на прикладі гам, та різноманітних вправ на їх основі. Робота над гами, технічні вправи на основі гам.	6	2	4
Тема 4. Різновиди технічних вправ та засобів під час роботи над компонентами виконавства на кларнеті. Гами C-dur, b-moll 9 (3 види) в штрихах, робота над точністю інтонування	5	1	4
Тема 5. Специфіка музично-естетичної складової класичного твору. Гами, вправи на основі гам, гра в штрихах, точність інтонування, музична термінологія.	3	1	2
Тема 6. Опанування вправ для подолання технічних та мелодичних складнощів пі час виконання класичних творів . Робота над гами H-dur, h-moll (3 види), арпеджіо, гра різними штрихами, розбір етюдів.	4	1	3
Робота над музичним твором			
Тема 1. Виявлення жанрових ознак тематичного матеріалу, робота над темпо-ритмічною організацією твору, утриманням єдиного темпу у поєднанні з виразністю інтонування та артикуляції. Робота над вправами на основі гам, розбір етюдів, огляд та вибір творів.	5	2	3

Назва модулів і тем	Кількість годин		
	Денна форма		
	Всього	у тому числі	
інд.		с.р.	
Тема 2. Динамічний план твору, вивчення тонального плану, його драматургії та форми, кульмінаційних епізодів. Розбір та комонування музичного матеріалу, робота над універсальною музичною термінологією.	5	2	3
Тема 3. Вивчення метро-ритмічних особливостей твору. Робота над гамами В-dur, b-moll (3 види), арпеджіо, гра різними штрихами, етюди.	4	1	3
Тема 4. Розробка вправ з метою подолання технічних складностей твору. Робота над гамами, ритмічні вправи на різні види техніки та інтонування Г. Воронова	4	2	2
Тема 5. Аналіз структури, тематичного матеріалу. Гама Cis-dur, e-moll 9 (3 види) в штрихах, робота над точністю інтонування, закріплення термінології, етюди 2, 3 Л. Нейхауз	5	2	3
Тема 6. Опанування структурних елементів творів. Гама Cis-dur, es-moll (3 види) в штрихах, робота над етюдами, нова термінологія, етюди, робота над твором Misty E. Гарнер	4	2	2
Тема 7. Типові закономірності організації виконавської форми твору. Робота над гамами, штрихи, інтонація (робота з тюнером) робота над точністю інтонування, закріплення термінології, етюди 4, 19 Г. Клозе, розбір твору Престо Д. Пешетті	4	2	2

Вивчення творів великої форми доби віденського класицизму			
Тема 1. Виявлення рівня творчих уявлень студента про спадщину композиторів-класиків «віденської» доби. Гама D-dur, h-moll (3 види) в штрихах, арпеджіо, термінологія, етюди, вправи, робота над творами.	4	1	3
Тема 2. Робота над особливостями звуковидобування у творах «віденської класики». Музично-теоретична термінологія, характерні риси практичні приклади трактування та інтерпретації.	3	1	2
Тема 3. Виконавське охоплення твору великої форми або його частини, виконання кадансів, формування кульмінаційних епізодів, складання виконавського плану. Огляд творчості сучасних композиторів, перспективи та аспекти розвитку кларнетового виконавства, робота над технічними та інтонаційними складнощами.	5	2	3
Тема 4. Типові закономірності композиційної структури та драматургії концертних циклів «віденської» класики на прикладі Гайдна, Моцарта, Бетховена.	2	1	1
Тема 5. Опрацювання (читання з листа) творів композиторів доби віденського класицизму.	7	2	5
Вивчення творів малих форм різного рівня складності з обов'язковим вивченням п'єси кантиленного характеру та творів українських композиторів			
Тема 1. Підвищення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента щодо спадщини українських композиторів.	3	1	2
Тема 2. Специфіка роботи над творами малих форм. Робота над гамами (темп, штрихи), вправи у швидкому темпі, етюди, робота над творами.	3	1	2
Тема 3. Робота над інтонаційною виразністю як основою цілісності охоплення твору малої форми.	4	1	3
Тема 4. Робота над звуковидобуванням legato, portato, portamento у кантиленних творах. Внутрішній технічний залік (гама мажорна та мінорна - 3 види за вибором, 2 етюди (темп, кантилена напам'ять)	3	1	2
Тема 5. Робота над специфікою звукоутворення у мініатюрі. Гама Es-dur, c-moll (3 види) в штрихах, робота над точністю штрихів, закріплення термінології, етюди 1, 4 Л. Нейхауз, твори, розбір твору Соната П. Хіндеміта	3	1	2
Тема 6. Артистичне втілення художнього змісту творів під час концертного, конкурсного виступу. Підготовка до виступу.	4	1	3
Тема 7. Виявлення та реалізація жанрових ознак творів.	3	1	2

Вивчення віртуозних творів різного рівня складності			
Тема 1. Виявлення рівня технічної підготовки.	4	1	3
Тема 2. Робота над розвитком технічних можливостей студента з урахуванням рівня його попередньої підготовки та індивідуальних фізично-моторних якостей. Опанування характерних вправ для кларнета сі бемоль. Вправи, технічні складнощі, заняття під фонограму за методикою Дж. Аберсольда, робота над творами	5	2	3
Тема 3. Опрацювання окремих елементів музичного твору.	2	1	1
Тема 4. Спрямованість роботи на осмислення головних професійних вимог до творів різних жанрів.	3	1	2
Тема 5. Робота над аплікатурою твору, як необхідною умовою для вдосконаленості виконавства. Гама E-dur, c-moll (3 види) в штрихах, термінологія, етюди 1, 4 Л. Нейхауз, твори, робота над твором Соната П. Хіндеміта	3	1	2
Тема 6. Особливості і послідовність роботи над творами віртуозного складу. Гама Cis-dur, e-moll (3 види) в штрихах, арпеджіо, термінологія, етюди, вправи, робота над творами.	3	1	2
Тема 7. Робота над проблемами слухо-рухової координації, опрацювання вправ на матеріалі твору. Гама Cis-dur, e-moll (3 види) в штрихах, арпеджіо, термінологія, Л. Нейхауз джазові етюди 5, 6, вправи, робота над творами.	3	1	2
Тема 8. Самостійне опрацювання рекомендованої викладачем додаткової літератури та прослуховування записів видатних виконавців. Вправи, робота над інтонацією, стрій, розбір та виконання естрадних композицій під фонограму.	4	1	3
Вивчення творів композиторів післябарокової доби			
Тема 1. Робота над вдосконаленням артикуляційних навичок студента, спрямованих на технічно якісне втілення поліфонічної фактури. Виконання вправ для опанування поліфонічної фактури.	5	1	4
Тема 2. Конкретні завдання для самостійного опрацювання студентом навичок раціонального та творчого відношення до аплікатурних принципів. Гама E-dur, cis-moll (3 види) в штрихах, арпеджіо, термінологія, Л. Нейхауз джазові етюди 7, 11, вправи, робота над творами.	4	1	3
Тема 3. Робота над фактурою, як комплексом засобів музичної виразності.	4	1	3

Тема 4. Темпо-ритмічні жанрові особливості танців у старовинних сюїтах, подолання проблем виконання мелізматики.	4	1	3
Тема 5. Самостійне опрацювання (читання з листа) з різними стилями та жанрами поліфонічних творів післябарокової доби.	5	1	4
Робота над творами розгалуженої форми			
Тема 1. Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента.	2	1	1
Тема 2. Опанування форми через засоби музичної виразності при виконання варіацій. Гами E-dur, cis-moll (3 види) в штрихах, арпеджіо, термінологія, Л. Нейхауз джазові етюди 7, 11, вправи, робота над творами.	4	2	2
Тема 3. Робота над розвитком музичного мислення з метою наскрізного розвитку твору. Гами, вправи, повторення етюдів, робота над творами. Теоретичні відомості, термінологія, професійний музичний сленг.	4	3	1
Тема 4. Вивчення специфіки ансамблевої гри в творах для кларнета з оркестром, розуміння диригентського жесту, знання оркестрової партитури. Гами F-dur, d-moll, вправи, гра в штрихах, D7 (обертання), робота над творами.	5	2	3
Тема 5. Робота над рішеннями прийомів звуковидобування в залежності від стилістичних і жанрових ознак тематизму. Гами, вправи, етюди 2, 9 П. Дементьев, робота над творами, термінологія.	4	1	3
Робота над виконанням мініатюр різних стилів та епох			
Тема 1. Робота над комплексом професійних вимог до виконавського втілення романтичного стилю.	3	1	2
Тема 2. Розвиток музичного мислення та уявлень студента шляхом асоціативного ставлення до конкретно особистої, образно-сислової суті творів. Заняття за методикою Дж. Аберсольда, виконання вправ та технічних складностей у супроводі фонограми.	6	1	5
Тема 3. Робота над особливостями творів малої форми, їх ритмічними, штриховими та динамічними особливостями з урахуванням вимог стилю і жанру. Гами, вправи, етюди 89, 90 Г. Бертіні, робота над творами, термінологія.	4	2	2
Тема 4. Активізація самостійності творчих музичних рішень, виконавської ініціативи в інтерпретації музичних	7	2	5

творів, розвитку образно-асоціативного мислення.			
Тема 5. Самостійне опрацювання рекомендованої викладачем додаткової літератури та прослуховування записів видатних виконавців. Заняття за методикою Дж. Аберсольда, виконання вправ та технічних складностей у супроводі фонограми.	6	2	4
Вивчення та виконання класичного твору барокової доби			
Тема 1. Робота над вдосконаленням артикуляційних навичок студента, спрямованих на технічно якісне втілення класичної композиційної фактури.	3	1	2
Тема 2. Аналіз музичної фактури з метою виявлення виконавських засобів виразності на кларнеті. Гами Fis-dur, es-moll, вправи, гра в штрихах, D7 (обертання), робота над творами.	4	1	3
Тема 3. Виховання навичок осмислення та раціональності в роботі над стилістичними принципами втілення класичної фактури творів барокової доби.	5	2	3
Тема 4. Робота над вдосконаленням артикуляційних навичок студента спрямованих на технічно якісне втілення кларнетової фактури. Гами, етюди, вправи, термінологія, робота над музичними творами. Розбір твору Тіко-Тіко З. Абреу	6	2	4
Робота над творами українських авторів ХІХ–першої половини ХХ століття			
Тема 1. Виховання навичок цілісного виконання головних завдань музичного твору розгорнутої форми згідно його стилю та образної суттєвості. Гами етюди, вправи на точність інтонування (широкі інтервали), робота над творами.	6	2	4
Тема 2. Розвиток тембрального уявлення, колористичних можливостей фактури при виконанні творів малої форми. Внутрішній технічний контрольний урок 2 мажорних гами та 2 мінорних за вибором, 3 різнохарактерних етюди один напам'ять, термінологія.	5	2	3
Тема 3. Стилiстичнi та жанровi особливостi творiв українських композиторiв ХІХ – першої половини ХХ столiття. Заняття за методикою Дж. Аберсольда, виконання вправ та технічних складностей у супроводі фонограми.	4	1	3
Тема 4. Робота над вихованням виконавської впевненості, артистизму та розкриття творчої особистості студента.	3	1	2
Тема 5. Сумісний аналіз виступів та конкретні поради щодо усунення існуючих недоліків. Виявлення та втілення виконавського плану твору. Гами G-dur, e-moll, вправи, гра в штрихах, D7 (обертання), робота над творами.	3	2	1

Тема 6. Контроль за самостійним опрацюванням рекомендованої викладачем додаткової літератури та прослуховування записів видатних виконавців. Виконання сучасних естрадних творів у супроводі фонограми. Виконання творів у складі дуету, тріо.	4	1	3
Тема 7. Контроль за самостійним вивченням одного твору/частини твору. Заняття за методикою Дж. Аберсоляда, виконання вправ та технічних складностей у супроводі фонограми.	2	1	1
Вивчення творів класичного стилю та сонат старовинних композиторів			
Тема 1. Виявлення виконавського комплексу засобів виразності у творах класичного стилю. Гама А-dur, fis-moll, вправи, гра в штрихах, D7 (обертання), робота над творами. Етюди 19, 20 Л. Нейхауза.	3	1	2
Тема 2.Робота над особливостями артикуляції та орнаментики у творах класичного стилю. Вправи, виконання технічних складностей, робота над творами.	5	1	4
Тема 4.Типові закономірності музичної мови композиційної структури та драматургії сонат Готліба, Вівальді. Гама, етюди, вправи, робота над творами.	5	1	4
Тема 5. Самостійне опрацювання (читання з листа) творівстаровинних композиторів. Гама, етюди, вправи, робота над творами.	4	1	2

Вивчення творів імпресіоністичного стилю			
Тема 1. Виявлення специфіки комплексу засобів музичної виразності імпресіоністичному стилі. Гама, етюди, вправи, робота над творами.	5	2	3
Тема 2. Робота над тембро-колоритом творів імпресіоністичного стилю.	4	2	2
Тема 3. Опрацювання культури звуковидобування у творах імпресіоністичного стилю.	2	1	1
Тема 4. Вміння визначити стильові особливості запису тексту твору імпресіоністичного стилю.	2	1	1
Тема 5. Вміння знаходити у звуковидобуванні виражальну специфіку та відповідні стилю звукові рішення, розвиток тембральних уявлень.	2	1	1
Виконання твору розгорнутої форми значного рівня складності (романтичного твору)			
Тема 1. Визначення кола проблем при виконанні творів середньої форми.	4	2	2
Тема 2. Втілення прийомів формобудування у різних жанрах творів розгорнутої форми.	3	1	2
Тема 3. Робота над засобами музичної виразності, які втілюють стильові ознаки твору.	3	1	2
Тема 4. Робота над звуковидобуванням, як комплексом засобів музичної виразності.	3	1	2
Тема 5. Вирішення технічних проблем при виконанні творів розгорнутої форми.	3	1	2
Підготовка самостійного вивчення та виконання кантиленного твору західноєвропейського композитора ХІХ ст.			
Тема 1. Специфіка роботи над творами малих форм, робота над інтонаційною виразністю як основою цілісності охоплення твору малої форми.	4	2	2
Тема 2. Робота над звуковидобуванням legato, portamento, portato у кантиленних творах, та розподілу смичка у мініатюрі.	3	1	2
Тема 3. Артистичне втілення художнього змісту творів під час концертного, конкурсного виступу. Підготовка до виступу.	3	1	2

Вивчення віртуозних творів, підготовка до публічного виконання

Тема 1. Акцентуація уваги студента на стильових ознаках технічних формул, притаманних тому чи іншому стилю епохи, штрихів, аплікатури та індивідуальним композиторським особливостям музичної тканини.	4	2	2
Тема 2. Виховання навичок осмисленого та раціонального підходу в роботі над технічними труднощами, розвиток знань та умінь, набутих попередніми етапами навчання.	5	2	3
Тема 3. Робота над якісною та досконалою виконавською формою творів програми.	6	2	4
Тема 4. Особливості проведення репетицій у концертному приміщенні. Планування репетиції.	4	2	2
Тема 5. Вирішення технічних проблем при виконанні творів розгорнутої форми.	6	2	4
Тема 6. Контроль за виконанням самостійного вивчення і п'єси.	2	1	1
Узагальнення набутого комплексу професійних виконавських навичок.			
Тема 1. Вдосконалення навичок виконання та втілення специфіки стилю, закономірностей побудови творів.	3	1	2
Тема 2. Методи роботи над опануванням програми в цілому, над якістю виконавської форми та набуттям відповідного артистизму музичного «висловлювання».	4	3	1
Тема 3. Подальша робота над вдосконаленням навичок майстерності кларнетиста.	5	3	2
Тема 4. Виконавське втілення стилю, жанру та індивідуальній суттєвості твору.	4	2	2
Тема 5. Виховання у студента художнього смаку, естетичного відчуття, гармонійного поєднання інтелектуального та емоційного ставлення до виконавського процесу як необхідних умов для розкриття його творчої особистості, набуття осмисленої виконавської волі та невимушеної артистичності.	5	3	2
Тема 6. Активізація образно-асоціативного мислення і уявлення.	3	2	1
Тема 7. Обговорення відвіданих студентом художніх музеїв, виставок, театрів, прочитаної студентом літератури.	2	1	1
Тема 8. Розвиток творчих здібностей, художніх уявлень з використанням прикладів з інших видів мистецтв, обговоренням музичних записів та оперування знаннями з	3	2	1

інших музичних дисциплін.			
Активізаціясамостійності студента у вирішенні творчих завдань			
Тема 1. Активізація артистичних та творчих якостей студента, його особистого вкладу у виконання програми.	3	2	1
Тема 2. Робота над виконавським комплексом стильових засобів музичної виразності, специфікою жанру та форми музичних творів.	3	2	1
Тема 3. Визначення проблем звуковидобування відповідно жанру та стилю творів програми виконуваних творів.	2	1	1

Розвиток виконавської ініціативи студента в інтерпретації музичних творів			
Тема 1. Стильові особливостівиконання творів українських композиторів – класика і сучасного.	7	2	5
Тема 2. Активізація зусиль випускника на розкриття художньої концепції творів державної програми .	6	4	2
Тема 3. Усвідомлення особистих якостей стилю епохи, національного та індивідуального композиторського стилю,	5	2	3
Удосконалення особистих виконавських якостей студента. Підготовка до виконання програми Державного екзамену з фаху			
Тема 1. Досягнення максимальної виконавської підпорядкованості засобів музичної виразності: осмисленого синтаксису мови, індивідуальній оркестровці, різноманітності прийомів звуковидобування, виразності ритмічних характеристик.	7	5	2
Тема 2. Методи роботи над опануванням програми в цілому, над якістю виконавської форми та набуттям відповідного артистизму висловлювання.	6	3	3
Тема 3. Спільна з викладачем та самостійна робота над визначенням головних проблем, притаманних стилю та жанру, специфіці музичної форми виконуваного репертуару.	3	2	1
Тема 4. Спільна та самостійна робота студента над загальними технічними формулами та підпорядкованість їх художнім вимогам.	2	1	1
Тема 5. Робота над максимальною досконалістю форми виконання творів державної програми.	5	3	2
ВСЬОГО	600	136	164

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ пп	Назва теми	Кількість годин
1.	Складові якісного прочитання авторського тексту та опанування фактури музичного твору на етапі його розбору. Акцентуація уваги студента на навичках уважного ставлення до аплікатури під час розбору поліфонічного твору барокової доби.	3
2.	Робота над аплікатурою класичних творів з метою досягнення артикуляційної та інтонаційної виразності звучання.	2
3.	Типовість та особливості форми твору, що вивчається.	1
4.	Специфіка музичної мови класичного твору.	2
5.	Опанування вправ для подолання складностей класичних творів.	2
6.	Виявлення жанрових ознак тематичного матеріалу, робота над темпо-ритмічною організацією твору, утриманням єдиного темпу у поєднанні з виразністю інтонування та артикуляції.	4
7.	Динамічний план твору, вивчення тонального плану, драматургії, загальної структури, кульмінаційних епізодів	4
8.	Вивчення метро-ритмічних особливостей твору	1
9.	Розробка вправ з метою подолання технічних складностей твору	2
10.	Аналіз структури, тематичного матеріалу сонати або її частини	2
11.	Опанування фактурних елементів творів сонатної форми	2
12.	Типові закономірності організації структури концертів для кларнета «віденської» класики на прикладі творів Шпора, Моцарта, Вебера, вивчення мелізматички	4
13.	Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента	2
14.	Робота над особливостями штрихів у творах «віденської класики»	2
15.	Виконавське охоплення твору великої форми або його частини, виконання кадансів, формування кульмінаційних епізодів, складання виконавського плану	4
16.	Типові закономірності виконавської структури та художньої драматургії творів класичної доби	2
17.	Самостійне опрацювання (читання з листа) творів композиторів доби віденського класицизму	3
18.	Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента.	2
19.	Специфіка роботи над творами малих форм	2
20.	Робота над інтонаційною виразністю як основою цілісності охоплення твору малої форми	3
21.	Робота над звуковидобуванням legato у кантиленних творах	3
22.	Робота над специфікою vibrato у мініатюрі	2

23.	Артистичне втілення художнього змісту творів під час концертного, конкурсного виступу. Підготовка до виступу	2
24.	Виявлення та реалізація жанрових ознак творів	1
25.	Опрацювання окремих елементів музичного твору	2
26.	Спрямованість роботи на осмислення головних професійних вимог до творів різних жанрів	2
27.	Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень учня	3
28.	Робота над розвитком технічних можливостей студента з урахуванням рівня його попередньої підготовки та індивідуальних фізично-моторних якостей. Опанування специфічних вправ для кларнета	3
29.	Робота над аплікатурою твору, як необхідною умовою для вдосконаленості техніки	3
30.	Особливості і послідовність роботи над творами віртуозного складу	3
31.	Робота над проблемами слухо-рухової координації, опрацювання вправ на матеріалі твору	4
32.	Самостійне опрацювання рекомендованої викладачем додаткової літератури та прослуховування записів видатних виконавців	4
33.	Робота над вдосконаленням артикуляційних навичок студента, спрямованих на технічно якісне втілення штрихової фактури. Виконання вправ для опанування штрихової фактури	1
34.	Конкретні завдання для самостійного опрацювання студентом навичок раціонального та творчого відношення до аплікатурних принципів	2
35.	Робота над фактурою, як комплексом засобів музичної виразності	3
36.	Темпо-ритмічні жанрові особливості танців у старовинних сюїтах, подолання проблем виконання мелізматики	4
37.	Самостійне опрацювання (читання з листа) з різними стилями та жанрами поліфонічних творів післябарокової доби	3
38.	Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента	5
39.	Опанування форми через засоби музичної виразності при виконання варіацій.	4
40.	Робота над розвитком музичного мислення з метою наскрізного розвитку твору.	1
41.	Активізація самостійності творчих музичних рішень, виконавської ініціативи в інтерпретації музичних творів, розвитку образно - асоціативного мислення.	4
42.	Робота над рішеннями штрихів в залежності від стилістичних і жанрових ознак тематизму.	3

43.	Розвиток музичного мислення та уявлень студента шляхом асоціативного ставлення до конкретно особистої, образно-сміслової суті творів.	2
44.	Робота над особливостями творів великої форми, їх ритмічними, артикуляційними та динамічними особливостями з урахуванням вимог стилю і жанру.	4
45.	Вивчення специфіки ансамблевої гри в творах для кларнета з оркестром, розуміння диригентського жесту, знання оркестрової партитури.	2
46.	Самостійне опрацювання рекомендованої викладачем додаткової літератури та прослуховування записів видатних виконавців.	2
47.	Робота над вдосконаленням артикуляційних навичок студента, спрямованих на технічно якісне втілення поліфонічної фактури	2
48.	Аналіз поліфонічної фактури з метою виявлення виконавських засобів виразності під час гри на кларнеті	2
49.	Виховання навичок осмислення та раціональності в роботі над стилістичними принципами втілення поліфонічної фактури творів барокової доби	2
50.	Робота над вдосконаленням артикуляційних навичок студента спрямованих на технічно якісне втілення змісту твору	1
51.	Виховання навичок цілісного виконання головних завдань музичного твору розгорнутої форми згідно його стилю та образної суттєвості.	2
52.	Розвиток тембрального уявлення, колористичних можливостей фактури при виконанні творів малої форми.	2
53.	Стилістичні та жанрові особливості творів українських композиторів XIX – першої половини XX століття	1
54.	Робота над вихованням виконавської впевненості, артистизму та розкриття творчої особистості студента.	1
55.	Сумісний аналіз виступив на конкретні поради щодо усунення існуючих недоліків. Виявлення та втілення виконавського плану твору.	2
56.	Самостійне опрацювання рекомендованої викладачем додаткової літератури та прослуховування записів видатних виконавців.	3
57.	Самостійне вивчення одного твору/частини концерту для кларнета (значного за обсягом твору)	4
58.	Виявлення виконавського комплексу засобів виразності у творах класичного стилю	2
59.	Робота над особливостями артикуляції та орнаментики у творах класичного стилю	3

60.	Типові закономірності композиційної структури та драматургії сонатних циклів «віденської» класики на прикладі сонат Моцарта, Бетховена	2
61.	Типові закономірності музичної мови композиційної структури та драматургії сонат старовинних композиторів	3
62.	Самостійне опрацювання (читання з листа)	3
63.	Виявлення специфіки комплексу засобів музичної виразності в імпресіоністичному стилі	2
64.	Робота над темброведенням творів імпресіоністичного стилю	3
65.	Опрацювання культури звуковидобування у творах імпресіоністичного стилю	3
66.	Вміння визначити стильові особливості запису тексту твору імпресіоністичного стилю	3
67.	Вміння знаходити у звуковидобуванні виражальну специфіку та відповідні стилю рішення, розвиток тембральних уявлень.	2
68.	Втілення прийомів формобудування у різних жанрах творів розгорнутої форми.	4
69.	Робота над засобами музичної виразності, які втілюють стильові ознаки твору.	3
70.	Робота над фактурою, як комплексом засобів музичної виразності.	2
71.	Вирішення технологічних проблем при виконанні творів розгорнутої форми.	2
72.	Специфіка роботи над творами малих форм, робота над інтонаційною виразністю як основою цілісності охоплення твору малої форми	3
73.	Робота над звуковидобуванням легато та детаşe у кантиленних творах, та специфікою штрихів у мініатюрі	2
74.	Артистичне втілення художнього змісту творів під час концертного, конкурсного виступу. Підготовка до виступу	3
75.	Виховання навичок осмисленого та раціонального підходу в роботі над особливостями та труднощами виконавства на кларнеті, розвиток знань та умінь, набутих попередніми етапами навчання.	3
76.	Робота над якісною та досконалою виконавською формою виконуваної програми.	2
77.	Особливості проведення репетицій у концертному приміщенні. Планування репетиції.	2
78.	Вирішення аккомпанементних складнощів та особливостей при виконанні творів розгорнутої форми.	2
79.	Самостійне вивчення п'єси	5

80.	Вдосконалення навичок виконання та втілення специфіки стилю, закономірностей побудови твору сонатної форми.	2
81.	Методи роботи над опануванням програми в цілому, над якістю виконавської форми та набуттям відповідного артистизму висловлювання.	2
82.	Подальша робота над навичками майстерності гри на кларнеті	4
83.	Виконавське втіленні стилю, жанру та індивідуальній суттєвості твору	3
84.	Виховання у студента художнього смаку, естетичного відчуття, гармонічного поєднання інтелектуального та емоційного ставлення до виконавського процесу як необхідних умов для розкриття його творчої особистості, набуття осмисленої виконавської волі та невимушеної артистичності	1
85.	Активізація образно-асоціативного мислення і уявлення	2
86.	Обговорення відвіданих студентом художніх музеїв, виставок, театрів, прочитаної студентом літератури	1
87.	Розвиток творчих здібностей, художніх уявлень з використанням прикладів з інших видів мистецтв, обговоренням музичних записів та оперування знаннями з інших музичних дисциплін	1
88.	Активізація артистичних та творчих якостей студента, його особистого вкладу у виконання програми.	2
89.	Робота над виконавським комплексом стильових засобів музичної виразності, специфікою жанру та форми музичних творів.	2
90.	Визначення проблем звуковидобування відповідно жанру та стилю творів програми виконуваних творів.	2
91.	Виявлення виконавського комплексу засобів виразності у творах сучасного стилю	1
92.	Робота над особливостями артикуляції та засобів виразності у творах класичного стилю, сучасних та популярних творах	3
93.	Типові закономірності композиційної структури та драматургії новітньої музики	1
94.	Типові закономірності музичної мови композиційної структури та драматургії на прикладі творів Мюля, Марселя, Рашера та Гайдна	1
95.	Самостійне вивчення твору сучасних композиторів та сонати П. Хіндеміта	4
96.	Самостійне вивчення двох творів українських композиторів – класика і сучасного.	2
97.	Активізація зусиль випускника на розкриття художньої концепції творів державної програми .	2
98.	Усвідомлення особистих якостей стилю епохи, національного та індивідуального композиторського стилю	5

99.	Досягнення максимальної виконавської підпорядкованості засобів музичної виразності : осмисленого синтаксису мови, індивідуальній оркестровці, різноманітності прийомів звуковидобування, виразності ритмічних характеристик.	3
100.	Методи роботи над опануванням програми в цілому, над якістю виконавської форми та набуттям відповідного артистизму висловлювання.	3
101.	Спільна з викладачем та самостійна робота над визначенням головних проблем, притаманних стилю та жанру, специфіці музичної форми виконуваного репертуару.	3
102.	Спільна та самостійна робота студента над загальними технічними формулами фактури та підпорядкованість їх художнім вимогам.	3
103.	Робота над максимальною досконалістю виконавської форми творів державної програми.	4
	Всього годин:	164

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

1. Апатський В.М. Імпровізація в сучасному духовому виконавстві / В.М. Апатський // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України : [Зб. матеріал. Всеукр. наук.-практ. конф.]. – Вип. 2. – Рівне : Волинські обереги, 2007. – С. 13–15.
2. Богданов В.О. Шляхи розвитку духового музичного мистецтва в Україні (від витоків до початку ХХ століття) : Автореф. дис. ... докт. мистецтвознавства : 17.00.03 „Музичне мистецтво” / В.О. Богданов. – Київ, 2008. – 32 с.
3. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ століття. – Т. 1 / В.О. Богданов, Л.Д. Богданова. – Харків : Сілічева С.О., 2013. – 384 с.
4. Буркацький З.П. Особистісно орієнтований підхід до віртуозності кларнетиста : [Навч. посібник] / З.П. Буркацький. – Одеса : Друкарський дім, 2010. – 166 с.
5. Диков Б.А. Методика обучения игре на духовых инструментах. – М.: Музгиз., 1962. – 116 с.
6. Карпьяк А.Я. Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста : [Монографія] / А.Я. Карпьяк. – Львів : Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка, 2013. – 378 с.
7. Берліоз Г. Великий трактат про сучасні оркестровку та інструментовку. — М.: Музыка, 1972.
8. Рогаль-Левицький Д.Р. Саксофон // Сучасний оркестр. Том 1 із 4. — М.: МузГиз, 1953. — С. 411—425. — 481 с.
9. Чуріков В.В. Методика навчання гри на музичних інструментах у системі підготовки викладача музики В. Чуріков - К., 1997.—72 с

10. Апатский В.Н. Актуальные проблемы духового музыкально-исполнительского искусства / В.Н. Апатский. – К. : „Задруга”, 2013. – 588 с.

Допоміжна література

1. Буркацький З. Про розвиток пальцевої техніки кларнетиста // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 3. – Київ, 1999. – С. 44-53.

2. Вовк Р.А. Історія, акустична природа і виразні можливості аплікатури кларнета: Дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. – Київ, 2004. – 204 с.

3. Давидов М. Теорія формування виконавської майстерності в працях українських дослідників // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 3. – Київ, 1999. – С. 7-22.

4. Мюльберг К.Э. Путь к совершенству игры на кларнете. – Одесса: КП ОГТ, 2003. – 86 с.

5. Попов В.С. Человеческий голос фагота. Инструмент и его история, проблемы педагогики и исполнительства: Автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 „Музыкальное искусство” / В.С. Попов. – Москва, 2014. – 30 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Arnold Jacobs: Song and Wind – [www.http://rutracker.org](http://rutracker.org)

2. Методика обучения игре на духовых инструментах – [www.tubastas.narod.ru>book_181.htm](http://www.tubastas.narod.ru/book_181.htm)

3. Историческое развитие педагогики на духовых инструментах - [www.http://xreferat.ru](http://xreferat.ru)

Саме широкий діапазон застосування кларнета, його універсальність звучання, потужний динамічний діапазон, розмаїтий спектр акустичних можливостей безсумнівно забезпечують саме цьому інструменту досить значний потенціал практичного застосування і поступового розвитку в майбутньому.

Список рекомендованих творів для вивчення

Г.Ф. Телеман Концерт

Ф. Крамарж Концерт

К. Вебер Концерт № 1

Б. Асаф'єв Концертино

К. Сен-Санс Соната

Є. Боцца Концерт
Л. Шпор Концерти № 1
Є. Габлер Концерти № 1
Р. Щедрин Соната
Г. Гречанинов Соната
Ф. Хоффмайстер Концерт
Я. Стамиц Концерт
Й. Роззети Концерт
К. Вебер Концерт № 2
Б. Асаф'єв Концертино
В. Азарашвілі Соната
К. Берман Фантазія на тему Беліні
П. Блатні Соната
В. Блок Сонатіна
Ю. Крейн Соната
Л. Шпор Концерти № 2
Я. Мединь Концерт
Ж. Франсе Концерт
Ф. Пуленк Соната
С. Василенко Концерт
Й. Брамс Соната № 1
В. Брунс Концерт
С. Василенко Концерт
К. Вебер Концерт № 2
А. Онеггер Сонатіна
К. Вебер Варіації
А. Жак Концерт
Л. Шпор Концерти № 3
М. Лисенко Рапсодія „Думка-Шумка”
Е. Денисов Соната
І. Стравінський Концерт
А. Копленд Концерт
К. Дебюссі Рапсодія
Й. Брамс Соната № 2
Дж. Верді Концертна фантазія на тему опери „Ріголетто”
Л. Вейнер Балада
Є. Габлер Концерти № 2
Ф. Гідаш Фантазія
Л. Колодуб Концерт
Ф. Данци Соната
М. Іванов-Радкевич Соната

П. Хіндеміт Соната
Л. Шпор Концерти № 4
Р. Шуман Три фантастичні п'єси (сюїта)

П'єси

А. Блок Денеріана
С. Василенко Східний танок
Л. Вейнер Угорський танок
А. Малкольм Фантазія для кларнета
Є. Станкович Монолог для кларнета
Є. Станкович Соната для кларнета
Є. Станкович „Гра над прірвою”
І. Оленчик 20 Каприсів для кларнета
Б. Ковач Цикл „Посвяти” для кларнета
В. Мартинюк „Інтерв'ю на задану тему”
К. Дебюсі Рапсодія
І. Стравинський Три п'єси
С. Танєєв Канцона
Е. Боцца Капрічіо та імпровізація
Т. Олах Соната
Б. Горбулькіс Скерцо
Т. Григорян Лезгінка
Е. Денисов Соната
В. Зверєв Інтермеццо
О. Нежигай Колискова
К. Дебюсі П'ять п'єс; переклад Б. Прорвича Дві арабески
М. Крейн Ноктюрн Скерцо
М. Лисенко Елегія
А. Мессажа Конкурсне соло
Я. Мединь Романс
М. Римський-Корсаков Етюд-картина; переклад О. Пресмана
Політ джмеля; переклад С. Розанова
С. Рахманінов Вокаліз; переклад С. Розанова
О. Глазунов Варіації з балету “Пори року”; переклад С. Розанова
К. Мострас Етюд на тему М. Римського-Корсакова
А. Пауер Буденні монологи
А. П'єрне Канцонетта
М. Раухвергер П'ять прелюдій для кларнета і арфи
О. Спендіаров Романс
М. Мусоргський Каприччіо; переклад О. Штарка
Д. Обер Жига; переклад О. Гедіка

- О. Глазунов Варіації з балету „Пори року”; переклад С. Розанова
- А. Гедіке Концертний етюд
- О. Нежигай Інтродукція та токато
- Т. Олах Соната для кларнета соло
- К. Штокхаузен „Арлекін” для кларнета соло